

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2023-1317
Den 20. april 2023

Rådsmøde (udenrigsanliggender - udvikling) den 4. maj 2023

SAMLENOTAT

1. Globale konsekvenser af den russiske aggressionskrig mod Ukraine 2
2. Reform af udviklingsbankerne..... 5

1. Globale konsekvenser af den russiske aggressionskrig mod Ukraine

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet (udvikling) ventes en drøftelse af de globale konsekvenser af den russiske aggressionskrig mod Ukraine med virtuel deltagelse af UNCTAD's generalsekretær, Rebecca Grynspan. Regeringen støtter aktivt op om håndteringen af de globale konsekvenser bl.a. i forhold til fødevareresikkerhed, samt stigende energipriser.

2. Baggrund

Ruslands invasion af Ukraine har – ud over de tragiske, menneskelige omkostninger i Ukraine – en række afledte globale effekter. Den forværede fødevareresikkerhed samt de fluktuerende fødevarer- og energipriser har påvirket mange lande direkte eller indirekte. Cirka 82% af lavindkomstlandene oplever over 5% inflation på fødevarerpriser. I 2023 estimerer World Food Programme, at der er 345 mio. akut fødevareresikre mennesker i 79 lande.

De stigende priser har ført til stigende gældsbyrder, hvilket betyder et øget behov for bæredygtig finansiering. Det har ramt fattige og skrøbelige lande særligt hårdt. Hertil kommer, at russisk desinformation har bidraget til en opfattelse i flere dele af verden af, at de vestlige sanktioner mod Rusland er en af de primære årsager til de stigende globale fødevarer- og energipriser.

EU og medlemslandene har som svar på udfordringerne bidraget med øget humanitær assistance såvel som en fremrykning samt forøgelse af EU's udviklingsmidler til bl.a. fødevareresikkerhed. EU arbejder også for langsigtet omlægning af fødevarer-systemer og landbrug, samt en forlængelse af de såkaldte solidaritetsbaner, der skal bidrage til eksport af landbrugsprodukter ud af Ukraine til det globale fødevarermarked, herunder landene i syd. Derudover har EU i juni 2022 sikret genanvendelsen af 600 mio. EUR i frigjorte midler under den Europæiske Udviklingsfond til at afbøde fødevarerkrisen og de økonomiske konsekvenser i landene syd for Sahara, Caribien og Stillehavsregionen.

FN har spillet en nøglerolle i kølvandet på krigen i Ukraine, bl.a. ved at sikre en samlet respons på konflikten afledte, globale konsekvenser – med særligt fokus på fødevarer-, energi- og finanskriserne i udviklingslandene. Generalsekretæren for UNCTAD (FN's konference for handel og udvikling), Rebeca Grynspan, har en central placering i denne indsats som leder for FN's Task Team vedr. adgang til fødevarer og gødning fra Ukraine.

Via FN's Black Sea Grain Initiative, (BSGI), blev der fra august 2022 til april 2023 eksporteret i alt 27,5 mio. tons hvede, majs og andre fødevarerprodukter fordelt på mere end 1.500 skibstransporter fra Ukraine. Ydermere er der via EU's solidaritetsbaner siden maj 2022 eksporteret mere end 23 mio. tons korn, oliefrø og relaterede produkter. Det vurderes således, at Ukraine i 2022 nåede et niveau på samlet korneksport, som er sammenligneligt med eksporten året forinden, inden krigen udbrød ved brug af BSGI, EU's solidaritetsbaner og Ukraines eget initiativ, Grain from Ukraine.

BSGI aftalen udløber den 18. maj 2023, og der er stærk bekymring i FN og EU om, hvorvidt Rusland vil gå med til yderligere forlængelse. Rusland har hele vejen igennem udsendt desinformation om aftalen, har obstrueret den FN-ledede inspektion af skibene og har kritiseret, at der ikke samtidig med eksport af ukrainsk korn er understøttet eksport af russisk-produceret gødning. Rusland kræver, at EU fjerner sanktioner, som de facto blokerer for russisk eksport, før man vil indgå en aftale om yderligere forlængelse, hvilket man fra EU's side ikke imødekommer. Der er dog stigende fokus på at imødekomme udfordringer mht. betalingskanaler og uklarheder for bl.a. europæiske virksomheder ift. at landbrugs- og fødevarerprodukter ikke er sanktionerede af EU.

EU adresserer ligeledes disse udfordringer ved aktivt og struktureret at række ud til tredjelande med henblik på dialog og handling. På rådsmødet for udenrigsanliggender i juni 2022 præsenterede EU's højtstående repræsentant Josep Borrell derfor en EU-handlingsplan for de geopolitiske konsekvenser af Ruslands invasion af Ukraine. Derudover skal der i forhold til EU's partnerskab med de afrikanske lande leveres på forpligtelserne fra EU-AU topmødet fra februar 2022, herunder søsættes en række flagskibsprojekter under EU's Global Gateway-initiativets Afrika-investeringspakke på 150 mia. EUR.

3. Formål og indhold

Indholdet af drøftelsen ventes at fokusere på et øget EU-FN-samarbejde om håndteringen af de afledte konsekvenser af krigen i Ukraine. Hertil forventes drøftelsen at dække Black Sea Grain Initiative med tematiske vinkler om bl.a. lavindkomstlande og klimakrisen, samt EU's arbejde med at sikre solidaritetsbaner. Opfølgning på EU-AU-topmødet ventes også at indgå i drøftelsen.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes bred opbakning i EU kredsen til et stærk EU-FN samarbejde i forhold til håndtering af konsekvenserne af krigen i Ukraine. Der er blandt EU's medlemslande en bred erkendelse af, at EU skal være bedre til at vise, at man tager udfordringerne i tredjelande alvorligt – og at man fra EU's side engagerer sig aktivt i udviklingen af strategiske og ligeværdige partnerskaber. Der er bred opbakning til fortsættelsen af Black Sea Grain initiativet såvel som andre tiltag inden for fødevarer- og energisikkerhed.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter op om et stærkt EU-FN samarbejde, især ift. fødevareusikkerhed, Black Sea Grain initiativet og solidaritetsbaner såvel som arbejdet med EU's handlingsplan, Global Gateway og opfølgning på EU-AU topmødet.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg

2. Reform af udviklingsbankerne

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet ventes en opfølgning på EU-kredsens deltagelse i Verdensbankens forårsmøder, der finder sted den 10.-16. april 2023. Regeringen søger aktivt at præge Verdensbankens igangværende reformproces med fokus på i) klimafinansiering som prioritet, og ii) at der bliver tale om inklusiv grøn reform, som fastholder et fokus på fattigdomsbekæmpelse.

2. Baggrund

Det vurderes nødvendigt, at de multilaterale udviklingsbanker (MDB) får en mere global tilgang med fokus på kollektive løsninger på eksistentielle, grænseoverskridende udfordringer som klimaforandringer, pandemier og skrøbelighed. På den baggrund igangsatte Verdensbanken i december 2022 en reformproces for bedre at kunne håndtere globale udfordringer.

Verdensbankens reformkøreplan har fået en blandet modtagelse. Udviklingsgruppen, som primært omfatter lande uden for Vesteuropa og Nordamerika, er bekymret for, at et øget fokus på globale udfordringer vil ske på bekostning af fattigdomsbekæmpelse. Reformgruppen, som primært omfatter de vestlige lande efterspørger aktivt mere fokus på globale udfordringer som klimaforandringer.

Den danske regering har indtil videre søgt at balancere hensynet til en ambitiøs reform med ønsket om en inklusiv proces og et solidt analytisk fundament som forudsætninger for succesfuld reform. Regeringen lægger op til, at Verdensbankens håndtering af globale udfordringer skal ske i tillæg til fortsat fokus på udviklingsmål, fattigdomsreduktion og finansiering til lavindkomstlande. Fra dansk side presses også på for mobilisering af offentlig og privat finansiering til klima som omdrejningspunkt for bankens reformindsats.

Status for den igangværende reformproces er et centralt emne for Verdensbankens forårsmøder, der finder sted den 10.-16. april 2023.

3. Formål og indhold

Indholdet af drøftelsen ventes at fokusere på, hvordan EU mest hensigtsmæssigt kan influere den igangværende reform af Verdensbanken frem mod Verdensbankens årsmøder i oktober 2023. Et diskussionsoplæg til brug for drøftelsen vil blive fordelt forud for mødet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes enighed i EU-kredsen om vigtigheden af MDB-reformprocessen. Imidlertid har EU-kredsen endnu ikke en fælles tilgang. Imens nytten af en fælles EU-holdning fremhæves, er nogle medlemslande tilbageholdende og udtrykker skepsis over for EU-koordination.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen søger aktivt at præge Verdensbankreformen med fokus på i) klimafinansiering som prioritet, og ii) at der bliver tale om inklusiv grøn reform, som fastholder et fokus på fattigdomsbekæmpelse.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.